

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

Så skyddar du dig och dina anställda mot röntgenstrålning

Arbetar du i veterinärmedicinsk verksamhet där röntgenundersökningar används? Strålsäkerhetsmyndigheten arbetar för ditt strålskydd och din säkerhet för att förhindra att du, din personal eller andra personer som kommer i kontakt med strålning skadas. Myndigheten

- utfärdar tillstånd för verksamhet med strålning, ibland med särskilda villkor
- ger ut föreskrifter med strålskydds krav för verksamhet med strålning
- bedriver tillsyn för att se till så att villkoren och kraven följs
- informerar och ger råd.

Nedan följer de viktigaste punkterna i myndighetens krav och villkor.

→ Tillståndshavaren ansvarar för strålskyddet

Du som är tillståndshavare och ansvarar för verksamheten måste känna till villkoren i tillståndet och innehållet i föreskrifterna samt säkerställa att de följs. Dessutom ansvarar du för att personalen känner till och arbetar enligt

dessa. Du som arbetar i veterinärmedicinsk verksamhet där röntgenundersökningar används kan läsa i föreskrifterna vad som gäller för dig.

Föreskrifterna finns publicerade i Strålsäkerhetsmyndighetens författningssamling (SSMFS), www.stralsakerhetsmyndigheten.se.

→ Verksamheten kräver tillstånd

Att äga eller använda en röntgenutrustning kräver enligt strålskyddslagen tillstånd från Strålsäkerhetsmyndigheten, alternativt tillstånd som före den 1 juli 2008 beviljats av Statens strålskyddsinstitut. Ansökningsblankett finns på www.stralsakerhetsmyndigheten.se.

→ Utrustningar ska registreras och kontrolleras

Den röntgenutrustning som används ska vara registrerad hos Strålsäkerhetsmyndigheten. Utrustningar som har registrerats hos Statens strålskyddsinstitut före den 1 juli 2008 har automatiskt registrerats hos Strålsäkerhetsmyndigheten. Som tillståndshavare ansvarar du för att utrustningen leveranskontrolleras innan den används kliniskt och för att den uppfyller kraven i föreskrifterna. Du ansvarar också för att utrustningens funktioner kontrolleras minst en gång per år och att detta dokumenteras.

→ Det ska finnas en strålskyddsorganisation

Verksamheten ska ha en dokumenterad organisationsplan som beskriver hur de olika uppgifterna i strålskyddsarbetet är fördelade och vem som ansvarar för de olika momenten. Dessa personer ska vara namngivna. Tillståndshavaren ansvarar för att organisationsplanen är aktuell.

→ Det ska finnas en kvalitetshandbok för strålskydd

Kvalitetshandboken ska omfatta

- kopior av tillståndet, eventuella villkor och tillämpliga föreskrifter >>

Foto: Jahnier / Workbook Stock

- organisationsplan
- bruksanvisning på svenska till röntgenutrustningarna
- rutiner för utbildning av personalen
- arbetsinstruktioner och beskrivningar av undersökningsmetoder, anpassade till tillståndets omfattning och lokalt till arbetsplatsen
- scheman för funktionskontroller
- rutiner för rapportering av oplanerade händelser av betydelse från strålskyddssynpunkt.

Alla som arbetar i verksamheten ska känna till innehållet och ha kvalitetshandboken lätt tillgänglig.

→ Personalen ska ha relevant kompetens

Verksamheten ska ledas av en legitimerad veterinär som har grundläggande kunskaper om strålskydd och röntgenteknik. Denne ska dessutom vara väl insatt i

- arbetsmetoder
- hur röntgenutrustningarna ska hanteras på ett säkert sätt
- funktionskontroller
- innehållet i kvalitetshandboken
- praktiskt strålskyddsarbete
- tillämpliga föreskrifter och eventuella villkor.

Som tillståndshavare ansvarar du för att all personal som deltar i röntgenundersökningar har den kompetens som krävs för att hantera utrustningen så att de arbetar under goda strålskyddsförhållanden. Personalen ska vara väl förtrogen med tillämpliga föreskrifter och innehållet i kvalitetshandboken. Inför nya apparater eller metoder på arbetsplatsen ska all berörd personal få tillräcklig utbildning för att kunna hantera dessa på ett säkert sätt. All strålskydds- och handhavandebildning bör ske regelbundet och vara dokumenterad.

→ Personalens stråldoser ska vara så låga som möjligt

Tillståndshavaren ska säkerställa att föreskrifterna och eventuella villkor i tillstånden följs och ansvarar för att de stråldoser som orsakas av verksamheten är så låga som möjligt och understiger dosgränserna.

Detta underlättas genom följande strålskyddsåtgärder:

- Använd blyförkläde, halsskydd och blyhandskar!
- Undvik att hålla händerna i strålfältet!
- Erbjud djurägare över 18 år att hålla sitt djur vid röntgenundersökningar. Anledningen är att minska stråldosen till personalen, som genom sitt arbete ofta utsätts för strålning.

→ Lokalerna ska vara strålskärmade och märkta

För att inte bestråla personer utanför röntgenrummet ska rummet ha en god strålskärmning. Rummet ska vara korrekt märkt*. Varje röntgenrum bör ha ett strålskärmat manöverutrymme eller en strålskärm, bakom vilken personalen kan befinna sig vid exponering och varifrån djuret kan observeras.

Vid röntgen med mobil utrustning i stallar eller liknande, ska du använda mobila strålskärmar som begränsar primärstrålfältet. Även här ska området vara korrekt märkt*.

För att få delta vid röntgenundersökningar måste du vara 18 år eller äldre. Undantag gäller för lärlingar eller studenter mellan 16 och 18 år, då med särskilda dosgränser.

→ Föreskrifter för veterinärmedicinsk verksamhet där röntgen används

SSMFS 2008:51 Föreskrifter om kategoriindelning av arbetstagare och arbetsställen vid verksamhet med joniserande strålning.

SSMFS 2008:30 Föreskrifter och allmänna råd om röntgenverksamhet inom veterinärmedicinen.

SSMFS 2008:11 Föreskrifter och allmänna råd om strålskärmning av lokaler för diagnostik eller terapi med joniserande strålning.

Föreskrifterna finns på myndighetens webbplats, www.stralsakerhetsmyndigheten.se. ✕

* För definition av skyddat och kontrollerat område se föreskrifterna i SSMFS 2008:51.